

з політології

на тему: “ Партійні системи та їх типологія ”

Виконав
ст. гр.
Косовіч Велімір

Політична партія

це зареєстроване згідно з законом добровільне об'єднання громадян - прихильників певної загальнонаціональної програми суспільного розвитку, що має своєю метою сприяння формуванню і вираженню політичної волі громадян, бере участь у виборах та інших політичних заходах.

Кадрові

- Відрізняються нечисельністю, аморфним, вільним членством і спираються, передусім, на професійних політиків, фінансову еліту, здатну забезпечити партію матеріальною підтримкою;
- Орієнтовані на електораті функції;
- У них домінують парламентарії;
- Внаслідок елітного характеру вони мають частіше за все вправи ухил і представлені ліберальними і консервативними партіями.

Масові

- Характеризуються численністю;
- Відрізняються великою кількістю членів (десятки-сотні тисяч), ідеологічною орієнтованістю і переважанням ідеологічної і виховної форм діяльності, наявністю тісного зв'язку між членами і порівняно жорсткою організацією.

Ж. Блондель

Представницькі західного
типу

Комуністичні

Популістські

Фашистська
модель

Комуністична
модель

Р.Ж.Шварценберг

Соціалістична
модель

Комуністична модель

Централізм і авторитаризм комуністичних партій були породжені їх прагненням до гегемонії і лідерства не тільки по відношенню до пролетаріату, але і до суспільства загалом.

Соціалістична модель

Головна задача соціалістичних, соціал-демократичних партій пов'язана з висуненням на виборах кандидатів від робітників. Звільнення від опіки буржуазних партій в них досягається за рахунок заміни буржуазного, приватного фінансування на колективне, що і зумовлює прагнення до можливо більшого числа членів.

Фашистська модель

Фашистські партії сформувалися майже повністю з рухів колишніх військовослужбовців, користуються військовими коштами для політичної мобілізації маси, засновані на культурі сили і жорстокості, мають антидемократичний і антисоціалістичний характер.

По відношенню до інших елементів політичної системи

- Демократичні
- Авторитарні
- Тоталітарні

Демократичні

Демократичні партії характеризуються великою терпимістю до інших партій, плюралістичним підходом до партійної конкуренції. Демократичні партії поділяються на прагматичні, доктринальні, партії інтересів. Прагматичні партії спираються в більшій Міри на програму або лідера, в меншій – на ідеологію і принципи.

Тоталітарні

Тоталітарні партії прагнуть до абсолютного підкорення інших політичних інститутів, в тому числі державних органів і права. Партії цього типу спрямовані до домінуючого, монопольного положення в партійної системі, для чого усувають зі свого шляху інші партії. З соціальної точки зору вони прагнуть об'єднати всіх незадоволених, направити всі види соціального протесту в одне русло, орієнтовані на підкорення всіх соціальних груп і шарів. Для них характерні жорстка регламентація членства, сувора дисципліна, відсутність фракцій і розбіжностей, доктринальність або величезне значення ідеологічного чинника, обов'язкова вимога згоди з ідеологією і партійною програмою.

Авторитарні

Авторитарні партії діють, як правило, в країнах, що розвиваються і виникають з модернізаторських або національних рухів, що протистоять колоніальному правлінню. За повну лояльність режиму вони користуються його підтримкою у відповідь, використовують переважно силові методи, що обмежують політичні свободи і представництво соціальних інтересів.

Істотний критерій типологізації партій пов'язаний з їх ідеологічними основами. Так, Дюверже ввів в обіг поняття "політичні сім'ї", якими визначив найбільші партійні течії – лібералів, християн, соціалістів, комуністів, правих.

Іноді партії розміщуються по шкалі політичного спектра з права наліво. Лівими в світовій політології вважають тих, хто виступає за зміни, за соціалізацію виробництва, захищає інтереси трудящих; правими – тих, хто відстоює сильну державу, що охороняє приватну власність, визнаючи статус-кво і др.

На полюсах цього спектра іноді розміщують радикалів-консерваторів – лібералів. Відмінності між консерваторами і лібералами визначаються їх орієнтацією на порядок (стійкість) або прогрес (зміни). Радикали на відміну від лібералів і консерваторів схильні до використання незаконних, насильних коштів.

У залежності від участі в здійсненні влади

Правлячі

- Відрізняються великим консерватизмом.
- Різко зростає питома вага і значення парламентської діяльності і особливо робіт в складі урядових органів. Змінюється ієрархія пріоритетів задач, що вирішуються, більш значущими стають задачі економічні, управлінські. Політичні дії в результаті мають більш прагматичний характер, що може приводити до розриву з передвиборною ідеологією.

Опозиційні

- Відрізняються великим динамізмом, орієнтацією на зміни і реформи.
- Можна розділити на легальні, дозволені і зареєстровані державою, що діють в рамках закону; напівлегальні, не зареєстровані, але і не заборонені; нелегальні, заборонені державою і часто діючі в умовах конспірації.

По стійкості існування

Стабільні

Нестабільні

За способом зв'язку партії з її
парламентською фракцією

М'які

Слабі

Жорсткі

Сильні

Типологія партійних систем заснована на кількісному критерії

Виділяють
однопартійну,
двопартійну (бипартизм)
і багатопартійну системи

Про однопартійну систему, точніше, однопартійний режим функціонування політичної системи можна говорити, маючи на увазі взаємодії партій з державою, всім політичним і неполітичним оточенням. Цей режим характерний для авторитарних і тоталітарних товариств. Однопартійні системи виникають внаслідок прагнення держави злити різні партії в одну лояльну політичну організацію, орієнтації партії на монополізацію всієї політичної влади.

Двопартійні системи зовсім не виключають наявності інших партій, які практично не мають реальних шансів прийти до влади. Класичний приклад – британська система з консервативною і лейбористською партіями, що мають єдину структуру, централізацію, тверду парламентську дисципліну. При цьому існує біля десятка дрібних партій, що збирають останнім часом біля чверті голосів виборців. Партійна система США, також двопартійна, в порівнянні з британською менш організована в національному масштабі, менш централізована. У деяких країнах діють двох з половиною партійні системи, в яких відносно слаба третя партія допомагає одній з основних добитися перемоги на виборах.

Багатопартійні системи виникають, коли в них діють три і більш партій, кожна з яких збирає на виборах значне число голосів. Вони існують більш ніж в 30 державах світу, породжуються релігійними, національними, соціально-економічними і др. чинниками, підтримуються пропорційною системою виборів.

Лапаломбара і Вейнер виділили конкурентну і неконкурентну системи партій. Американський політолог Дж.Сарторі запропонував свою типологію партійних систем, засновану на таких критеріях, як фрагментація (число партій), партійна конкуренція, поляризація по ідеологічній схемі "права-ліва". Відповідно він виділив однопартійні системи; системи з гегемоністською партією, системи з переважаючою партією; двопартійні системи; системи обмеженого плюралізму, системи крайнього плюралізму і автоматизовані системи. Дослідження 14 партійних систем країн Заходу, проведеного Б.Пауелломна на основі концепцій Дж.Сарторі в середині 80-х років, підтвердило обґрунтованість цієї концепції загалом.